

Szaniszló Réka Brigitta¹

A hátrányos megkülönböztetés tilalma. Az állampolgárság mint védett tulajdonság az EBH gyakorlatában*

I. Bevezetés

Az emberi jogok kérdéskörének aktualitása és fontossága elvitathatatlan korunkban, teljeskörű érvényesülésükért a mai napig folynak a harcok. Kenneth Roth, a Human Rights Watch ügyvezető igazgatója a 2019-es Világjelentésben egy rendkívül ambivalens képet vázolt fel a 21. század világáról az emberi jogok terén. Egyfelől, az autokrata vezetők folyamatos térnyeréséről beszél, aminek következtében sötét idők járnak az emberi jogokra. Másfelől, azonban, pont ezek az autokraták generálják az ellenállók, az emberi jogok védőinek erősödését.²

Az egyenjogúság állapotának elérése egy olyan hosszadalmas út, amelynek lehet, hogy nincs is végpontja. A hátrányos megkülönböztetés tilalmára, az egyenlő bánásmód követelményére való igény még az ókorig nyúlik vissza, amikor Arisztotelész arról gondolkodott, mit nevezhetünk igazságosságnak arra jutva, hogy az igazságosság kettős jellegű: igazságos, ami fair és egyenlő, igazságos az, ami törvényes. Az egyenjogúságért folytatott harc a mai napig aktívan folyik.³

A tanulmány célja, hogy röviden bemutassa az egyenlő bánásmód követelményének nemzetközi, illetve magyar fejlődését, a magyar antidiszkriminációs törvényt, illetve az Egyenlő Bánásmód Hatóság gyakorlatát az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés esetében.

II. Az emberi jogok és a hátrányos megkülönböztetés tilalma

Az emberi jogok kialakulásának alapjai a természetjogban keresendők. Már az ókori gondolkodók azt mondták, hogy létezik egyfajta „égi” jog, ami az emberi természetből származik, ami a fennálló pozitív jogtól független, azzal szemben elsőbbséget élvez. Ezt erősítette tovább Aquinói Szent Tamás a *lex aeterna*, *lex naturalis*, illetve a *lex humana* hármásának bevezetésével. Továbbá ebben a korszakban jelent meg az az elv, hogy az emberi jogok tiszteletben tartása morális kötelezettség. A 18. század kiemelkedő filozófusa, Jean-Jacques Rousseau szerint az emberek természetes állapota a szabadság és egyenlőség, amitől a civilizáció megfosztotta őket. Rousseau a természetes állapothoz való visszatérés megvalósítását a társadalmi szerződés megalkotásában látta, azaz az embereknek le kell mondaniuk a természetes, emberi jogaikról a szuverén javára, mely jogokat azonban rögtön vissza is kapnak állampolgári jogok formájában. Az emberi jogok az állammal szemben

¹ Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Alkotmányjogi Tanszék, PhD hallgató.

* A kutatást az EFOP 3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

² Roth, Kenneth: World's Autocrats Face Rising Resistance. In Human Rights Watch (szerk.): World Report 2019 – Events of 2018. Human Rights Watch, USA, 2019. https://www.hrw.org/sites/default/files/world_report_download/hrw_world_report_2019.pdf (2019.05.31.)

³ Kovács Krisztina: A hátrányos megkülönböztetés tilalma. In Halmai Gábor – Tóth Gábor Attila (szerk.): Emberi jogok. Osiris Kiadó, Budapest, 2008. 363-421. o.

támasztott politikai követelések artikulálásának eszközeivé váltak. Később az emberi jogok, amelyek pont, hogy a fennálló joggal szemben fogalmazódtak meg, a pozitív jog részévé váltak, ezáltal válva alkotmányos jogokká, alapjogokká.⁴

Az egyenlő bánásmód követelményére való igény már az ókorban megjelent. Arisztotelészt kell mindenképpen kiemelni, aki kétfajta igazságosságot különböztetett meg egymástól: az általános igazságosság az, ami törvényes, a különös igazságosság pedig az, ami fair és egyenlő. A középkorban az emberek egyenlősége az Isten előtti egyenlőségben merült ki. Az egyenlőség iránti tényleges, szoros állami elköteleződések a 18. században kezdtek el kialakulni, gondoljunk csak a Szabadság, Egyenlőség, Testvériség mottóra, vagy a korszakban készített emberi jogi deklarációkra. Ma a hátrányos megkülönböztetés tilalmára vonatkozó legfontosabb nemzetközi szabályokat az ENSZ Alapokmányában, a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányában, a Faji Megkülönböztetés Valamennyi Formájának Kiküszöböléséről szóló Nemzetközi Egyezményben, a Nőkkel Szembeni Megkülönböztetés Minden Formájának felszámolásáról szóló Egyezményben, az Emberi Jogok Európai Egyezményében, illetve az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában találhatjuk meg.⁵

III. A 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról (Ebktv.)

Magyar viszonylatban 1848 után lehet az egyenlőség, jogegyenlőség kérdésköréről érdemben beszélni. Ezt megelőzően, a rendi, feudális viszonyok között a polgári szabadságjogok, így a jogegyenlőség nem értelmezhetőek. A kiegyezést követően a magyar Országgyűlés a felekezetek, illetve a nemzetiségek jogegyenlőségére helyezte a hangsúlyt. A két világháború között az egyenlőség területén elért eredmények semmissé váltak a zsidótörvényekkel. 1945 és 1949 között a magyar vezetés kísérletet tett a jogegyenlőség helyreállítására, de 1949-től már az egyenjogúság szocialista koncepciója érvényesült Magyarországon egészen a rendszerváltozásig.⁶

Egy antidiszkriminációs törvény létrehozásának igénye már az 1990-es évek végén megjelent, 2000-ben pedig történt kísérlet egy törvényjavaslat benyújtására, amit azonban az Emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottság nem vett tárgysorba. Ezt követően kezdődött meg a széleskörű társadalmi, politikai egyeztetés, aminek a végén, 2003 tavaszán fogadták el azt a koncepciót, ami alapján a kormány kidolgozta a normaszöveget. Ezt követően, 2003. június 4-én az Igazságügyminisztérium konferenciát szervezett az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről.⁷ A törvényjavaslatot 2003. szeptember 26-án nyújtotta be Bárándy Péter, igazságügy-miniszter az Országgyűlésnek.⁸

Egy antidiszkriminációs törvény elfogadása Magyarországon két szempontból volt rendkívül fontos és szükséges. Egyrészt, az Ebktv. előtt Magyarországon nem létezett soha

⁴ V.ö.: Bragyova András: Alapjogok – emberi jogok fogalma. In Lamm Vanda (szerk.): Emberi jogi enciklopédia. HVG-ORAC, Budapest, 2018. 19-25. o.; Sári János – Somody Bernadette: Alapjogok. Osiris Kiadó, Budapest, 2008. 15-63. o.; Bayer Judit – Kállai Gábor: Az emberi jogok alapjai. L'Harmattan, Zsigmond Király Főiskola, Budapest, 2010. 15-58. o.; Halmai Gábor – Tóth Gábor Attila (szerk.): Emberi jogok. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. 31-135. o.

⁵ V.ö.: Pap András László: Egyenlő bánásmód követelménye. In Lamm Vanda (szerk.): Emberi jogi enciklopédia. HVG-ORAC, Budapest, 2018. 95-101. o.; Kovács: i.m. 363-421. o.; Kiss Barnabás: A diszkrimináció tilalma és az egyenlő bánásmód követelménye. In Kiss Barnabás – Lichtenstein József – Tóth Judit (szerk.): Alkotmányjog II. Alapjogok és emberi jogok. Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2018. 84-108. o.

⁶ Kiss Barnabás: A jog egyenlősége – az egyenlőség joga. Szegedi Egyetemi Kiadó, Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged, 2006.

⁷ Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről. In *Esély*, 2003/4. szám, 86-94. o.

⁸ T/5585. sz. törvényjavaslat az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról.

átfogó jogszabály a témában. Azonban nem szabad megfeledkezni arról, hogy az egységes törvény hiányában is számos jogszabályi rendelkezés tartalmazta az egyenlő bánásmód követelményét, de sehol sem határozták meg azt, hogy mit jelent a hátrányos megkülönböztetés, illetve nem léteztek eszközök sem a jogsértések orvoslására. A diszkrimináció tilalmát egyrészt tartalmazta az alkotmány (54. §, 70/A. §) általános hatállyal az egész jogrendszerre kiterjedően, másrészt a nagyobb jogterületekre lebontva is megjelent az antidiszkrimináció törvényi szabályozása (Ptk. 76. §, Mt. 5. §, 1998/XXVI.). Egy általános törvény elfogadásának a céljai így a meglévő szabályok koherenssé tétele, a szabályozásban mutatkozó rések kitöltése, illetve a jogsértésekkel szemben fellépéshez szükséges megfelelő eljárási rendelkezések biztosítása lettek.⁹

A második kiemelendő szempont, ami szükségessé tette a kérdéskör szabályozását, az Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozása volt. Még a csatlakozás előtt újra kellett gondolni a jogalkotónak a magyar antidiszkriminációs joganyagot annak érdekében, hogy az megfeleljen az EU-s irányelveknek (2000/43/EK irányelv a személyek közötti, faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének végrehajtására).¹⁰

Az általános vita 2003. október 27-én kezdődött, november 25-én folytatódott és 26-án zárták le. Az általános vita során élénk vita bontakozott ki a kormánypártok, illetve az ellenzék között. Mindkét fél elismerte a téma fontosságát, azonban a kérdéskör jogi szabályozását másképp képzelték el. Az ellenzék leggyakrabban elhangzott kritikái közül csak a legfontosabbakat kiemelve.¹¹

-A törvény ebben a formájában nem képes megvalósítani a célját, mivel gumiszabályokat tartalmaz.

-Nem esélyegyenlőségről, hanem jogegyenlőségről kellene beszélni, illetve az emberi méltóság védelméről.

-A törvény nem felel meg a jogállamiság követelményeinek.

-A törvény nem ad választ a munkanélküliségre.

-A törvény definíciói nem egyértelműek.

-A hatóság felállítása aggályos. Egyrészt, egy újabb közigazgatási szerv felállítása nem segíti elő a bürokrácia csökkentését. Másrészt, a tervezet végrehajtása egy, a kormány felügyelete alatt álló, nagyhatalmú hatóságra lenne bízva. Ezekből kifolyólag inkább az ombudsmani intézményt kellene megerősíteni.

-A törvényt túl gyorsan alkották meg és tárgyalják. A fideszes képviselők többször kérték a törvényjavaslat visszavonását, mert „a kérdéskör komolyabb annál, semhogy elkapkodottan, bezúfolva szavazások közé tárgyaljanak róla”.

-Nem lehet egy kalap alatt tárgyalni a hátrányos megkülönböztetést megszüntetni kívánó összes esetet, külön törvény kellene az összesre.

-Hiányzik az egyházi autonómia említése.¹²

A részletes vitára bocsájtásról 2003. december 8-án szavaztak. 206 igen, 146 nem és egy tartózkodás ellenében az Országgyűlés részletes vitára alkalmasnak találta a törvényjavaslatot. A részletes vita 2003. december 9-én kezdődött és zárult le. A képviselők a benyújtott módosító javaslatok¹³ közül főként az egyházi autonómiát, a törvény hatályának

⁹ Kiss Barnabás: Az egyenlő bánásmód követelménye az Alkotmánybíróság gyakorlatában. In Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica, Vol. LXVII, No. 12.

¹⁰Szajbély Katalin: A magyar antidiszkriminációs szabályozás a 2000/43/EK Irányelv fényében In Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica: publicationes doctorandorum juridicorum, Vol. 5, No. 1-13. 309-346. o.

¹¹ Országgyűlési Napló.

¹² Uo.

¹³2003. november 6 és 26 között 45 módosító javaslat érkezett, amelyek közül 42 volt érvényes. A kormánypártok összesen 13, míg az ellenzék összesen 29 módosító javaslatot nyújtottak be. Hankó Faragó

2005-re tolását, a hátrányos megkülönböztetést megszüntetni kívánó esetek bővítését, valamint a reklámok azon irányú szabályozását említették, ahol a nők nem szerepelhetnek szexuális tárgyként.¹⁴

A zárószavazásra 2003. december 22-én került sor, két részben. A törvényjavaslat 59. §-a („*A külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2001. évi XXXIX. törvény 21. § (b) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: »A Magyar Köztársaság érdekeit veszélyeztető tény megállapítása nem sértheti az egyenlő bánásmód követelményét.«*”) minősített többségi szavazást igényelt. 195 igen és 155 nem ellenében az Országgyűlés elutasította a törvényjavaslat ezen részét. A törvényjavaslat többi részének elfogadása egyszerű többséget kívánt: 199 igen és 151 nem ellenében a törvényjavaslat elfogadásra került.¹⁵

Két fontosabb tartalmi változást kell kiemelni az eredeti és a végleges szöveg között: egyrészt bekerült az egyházi autonómia a törvény szövegébe: 6. § (1) E törvény hatálya nem terjed ki c) az egyházi jogi személyeknek az egyházak hitéleti tevékenységével közvetlenül összefüggő jogviszonyaira. Másrészt, bővült a hátrányos megkülönböztetést megszüntetni kívánó esetek: 8. § Közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt r) foglalkoztatási jogviszonyának vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyának részmunkaidős jellege, illetve határozott időtartama, s) érdekképviselőhez való tartozása miatt részesül más, összehasonlítható helyzetben levő személyhez vagy csoporthoz képest kedvezőtlenebb bánásmódban.¹⁶

Az Országgyűlés elnöke még aznap, a köztársasági elnök pedig másnap aláírta. 2003. december 28-án hirdették ki és 2004. január 27-én lépett hatályba, kivéve a meghatározott kivételeket.¹⁷

A törvény fogalmi elhatárolásokat tesz a diszkrimináció területén, melynek keretében különbséget tesz a közvetlen hátrányos megkülönböztetés, a közvetett hátrányos megkülönböztetés, a zaklatás, a jogellenes elkülönítés (szegregáció), illetve a megtorlás között.

Közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az, amikor egy egyént vagy akár egy csoportot kedvezőtlenebb elbánásban részesítenek egy valós vagy vélt védett tulajdonsága miatt, mint egy másik, de összehasonlítható helyzetben lévő egyén vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne. Az Ebktv. példalózó jelleggel felsorolja azon védett tulajdonságokat, amelyek alapján tiltott a hátrányos megkülönböztetés: „8.§ [...] a) neme, b) faji hovatarozása, c) bőrszíne, d) nemzetisége, e) nemzetiséghez való tartozása, f) anyanyelve, g) fogyatékosága, h) egészségi állapota, i) vallási vagy világnézeti meggyőződése, j) politikai vagy más véleménye, k) családi állapota, l) anyasága (terhessége) vagy apasága, m) szexuális irányultsága, n) nemi identitása, o) életkora, p) társadalmi származása, q) vagyoni helyzete, r) foglalkoztatási jogviszonyának vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyának részmunkaidős jellege, illetve határozott időtartama, s) érdekképviselőhez való tartozása, t) egyéb helyzete, tulajdonsága vagy jellemzője (a továbbiakban együtt: tulajdonsága) [...]” Az egyéb kategóriával a törvény fenntartja a hátrányos megkülönböztetés megszüntetésére irányuló esetkörök bővítésének lehetőségét, jogszabályváltoztatás nélkül.

A közvetett hátrányos megkülönböztetés egy olyan rendelkezés, ami látszólag

Miklós a részletes vita során kiemelte, hogy a kormány azokat a módosításokat támogatja, amelyek a törvényjavaslat egyes rendelkezéseinek pontosítását célozzák. Országgyűlési Napló.

¹⁴ Országgyűlési Napló.

¹⁵ Uo.

¹⁶ V.ö.: T/5585. sz. törvényjavaslat az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról; T/5585/65. számú egységes javaslat az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról.

¹⁷ Országgyűlési Napló.

megfelel az egyenlő bánásmód követelményeinek, nem számít közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek, mégis lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe kényszerít egyéneket vagy csoportokat védett tulajdonságuk alapján, mint más, de összehasonlítható helyzetben lévő személyeket vagy csoportokat.¹⁸

Az Ebktv. zaklatásként minősíti azon szexuális és egyéb természetű magatartásokat, amelyek sértik az emberi méltóságot és az érintett egyének valamely védett tulajdonságával összefügg. A zaklatás célja vagy hatása egy megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegényítő, vagy támadó környezet kialakítása az adott egyénnel szemben.¹⁹

A szegregáció vagy jogellenes elkülönítés – ahogy az az elnevezésből következik – egyének vagy csoportok olyan elkülönítését jelenti más, de összehasonlítható helyzetben lévő egyénektől vagy csoportoktól, amit jogszabály kifejezetten nem engedett meg. Az elkülönítés alapja az egyén vagy csoport védett tulajdonsága.²⁰

Végül pedig az Ebktv. megtorlásnak nevezi azon magatartásokat, amelyek jogsérelmet okoznak, jogsérelem okozására irányulnak vagy jogsérelemmel fenyegetik azt az egyént, aki kifogást emel az egyenlő bánásmód követelmények megsértése miatt, elindítja az eljárás vagy közreműködik az eljárásban.²¹

IV. Egyenlő Bánásmód Hatóság

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság (EBH) felállításáról az Ebktv. rendelkezett. 2004-től működik, mint önálló közigazgatási szerv, ami az egyenlő bánásmód megvalósulását ellenőrzi, illetve garanciális intézménye az emberi méltóságnak. Az EBH pontos feladatait, hatáskörét eljárására vonatkozó szabályait szintén az Ebktv. tartalmazza, de fő feladata a jogorvoslati lehetőség nyújtása azok számára, akiket érint a diszkrimináció.²²

„14. § (1) Az Egyenlő Bánásmód Hatóság (a továbbiakban: hatóság)

- a) kérelem alapján, illetve az e törvényben meghatározott esetekben hivatalból vizsgálatot folytat annak megállapítására, hogy megsértették-e az egyenlő bánásmód követelményét, valamint kérelem alapján vizsgálatot folytat, hogy az arra kötelezett munkáltatók elfogadtak-e esélyegyenlőségi tervet, a vizsgálat alapján határozatot hoz;*
- b) a közérdekű igényérvényesítés joga alapján pert indíthat a jogaikban sértett személyek és csoportok jogainak védelmében;*
- c) véleményezi az egyenlő bánásmódot érintő jogszabályok, közjogi szervezetszabályozó eszközök és jelentések tervezeteit;*
- d) javaslatot tesz az egyenlő bánásmódot érintő kormányzati döntésekre, jogi szabályozásra;*
- e) rendszeresen tájékoztatja a közvéleményt és az Országgyűlést az egyenlő bánásmód érvényesülésével kapcsolatos helyzetről;*
- f) feladatainak ellátása során együttműködik a civil és érdek-képviselői szervezetekkel, valamint az érintett állami szervekkel;*
- g) az érintettek számára folyamatos tájékoztatást ad és segítséget nyújt az egyenlő bánásmód megsértése elleni fellépéshez;*
- h) közreműködik az egyenlő bánásmód követelményével kapcsolatban nemzetközi szervezetek, így különösen az Európa Tanács számára készülő kormányzati jelentések elkészítésében;*

¹⁸ 2003. évi CXXV. tv. 9. §

¹⁹ 2003. évi CXXV. tv. 10. § (1)

²⁰ 2003. évi CXXV. tv. 10. § (2)

²¹ 2003. évi CXXV. tv. 10. § (3)

²² Egyenlő Bánásmód Hatóság. Fontos tudnivalók az Egyenlő Bánásmód Hatóság eljárásáról. <https://www.egyenlobanasmod.hu/hu/hatosagrol/fontos-tudnivalok-az-egyenlo-banasmod-hatosag-eljarasarol> (Letöltve: 2019.05.31.)

i) közreműködik az Európai Unió Bizottsága számára az egyenlő bánásmódra vonatkozó irányelvek harmonizációjáról szóló jelentések elkészítésében;”

Kérdés még továbbá az, hogy kik és kikkel szemben nyújthatnak be panaszt a hatósághoz. Először azt kell megvizsgálni, hogy kikkel szemben kötelező betartani az egyenlő bánásmód követelményét. Tilos diszkriminálni minden Magyarország területén tartózkodó természetes személyt, csoportot, jogi személyt, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetet. Főszabály szerint a kérelmet a jogsérelmet szenvedett személy nyújtja be a hatósághoz, azonban a jogsérelmet szenvedett személy bárkit meghatalmazhat a kérelem benyújtására, illetve az eljárásban való képviselőre. Továbbá fontos azt is kiemelni, hogy civil, illetve érdek-képviselők is nyújthatnak be kérelmet abban az esetben, ha személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportja esetében nem teljesül az egyenlő bánásmód követelménye, vagy nemzetiségi önkormányzatok, ha az adott nemzetiséget érinti a hátrányos megkülönböztetés, valamint szakszervezet is, ha a munkavállalókat érintő ügyről van szó.²³

Az Ebktv. 4. §-a tételesen felsorolja, hogy kiknek kell a hátrányos megkülönböztetés tilalmát betartaniuk, azaz kikkel szemben lehet kérelmet benyújtani. *„Az egyenlő bánásmód követelményét*

a) a magyar állam,

b) a helyi és nemzetiségi önkormányzatok, ezek szervei,

c) a hatósági jogkört gyakorló szervezetek,

d) a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek,

e) a közalapítványok, köztestületek, valamint munkavállalók és munkáltatók érdekképviselői szervezetei,

f) a közszolgáltatást végző szervezetek,

g) a közoktatási és a felsőoktatási intézmények (a továbbiakban együtt: oktatási intézmény),

h) a szociális, gyermekvédelmi gondoskodást, valamint gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó személyek és intézmények,

i) a muzeális intézmények, a könyvtárak, a közművelődési intézmények,

j) az önkéntes kölcsönös biztosítópénztárak, a magánnyugdíj pénztárak,

k) az egészségügyi ellátást nyújtó szolgáltatók,

l) a pártok, valamint

m) az a)-l) pontok alá nem tartozó költségvetési szervek

jogviszonyaik létesítése során, jogviszonyaikban, eljárásaik és intézkedéseik során (a továbbiakban együtt: jogviszony) kötelesek megtartani.” Azaz gyakorlatilag a közszféra valamennyi szereplőjének kötelessége betartani az egyenlő bánásmód követelményét.

Az Ebktv. 6. §-a nem írja elő az egyenlő bánásmód követelményének betartását a családi viszonyokban, magánjellegű kapcsolatokban, az egyházak hitéleti tevékenységében, a különböző cégek közötti tagsággal összefüggő jogviszonyokban, így ilyen ügyekben az EBH nem járhat el.

Abban az esetben, ha az EBH eljárhat az ügyben, elindul az eljárás, mely eljárást több szakaszra bonthatunk. Az EBH a beérkezett kérelem áttanulmányozását követően hiánypótlásra szólít fel, ha hiányos a kérelem. Ezt követően értesíti az eljárás elindításáról a bepanaszolt személyt vagy szervet, illetve felhívja, hogy tegyen nyilatkozatot a kérelemre, illetve csatolja bizonyítékait. A hatóság ezt követően általában tárgyalást tart, amin meghallgatja az ügyfeleket, illetve tanúkat. Ha a döntéshozatalhoz még nincs elegendő bizonyíték, akkor az EBH további bizonyítási eszközöket alkalmaz. Az eljárást lehet szüneteltetni abban az esetben, ha az ügyfelek közösen kérik azt. Az EBH-nak továbbá fel kell függeszteni az eljárást, ha a kérelmező keresetet indított bíróság előtt, amely ítéletének

²³ Uo.

jogerőre emelkedését követően dönthet csak a hatóság. Fontos kiemelni azt, hogy az EBH még a döntéshozatal előtt, minden esetben megkísérli a felek közötti egyezség létrehozását. Abban az esetben, ha a felek nem tudnak megegyezni, akkor a hatóság döntést hoz.²⁴

Különleges bizonyítási szabályrendszerre dolgozik az Egyenlő Bánásmód Hatóság, ugyanis a jogsérelmet szenvedett félnek valószínűsítania kell, hogy hátrány érte, míg a másik félnek kell bizonyítania azt, hogy a jogsérelmet valószínűsítő személy jogsérelemre irányuló panasza nem meríti ki a diszkrimináció fogalmát. „19. § (1) Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt indított eljárásokban a jogsérelmet szenvedett félnek vagy a közérdekű igényérvényesítésre jogosultnak kell valószínűsítania, hogy

a) a jogsérelmet szenvedő személyt vagy csoportot hátrány érte vagy - közérdekű igényérvényesítés esetén - ennek közvetlen veszélye fenyeget, és

b) a jogsérelmet szenvedő személy vagy csoport a jogsértéskor - ténylegesen vagy az eljárás alá vont személy feltételezése szerint - rendelkezett a 8.§-ban meghatározott valamely tulajdonsággal.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak valószínűsítése esetén a másik félnek kell azt bizonyítania, hogy

a) a jogsérelmet szenvedett fél vagy a közérdekű igényérvényesítésre jogosult által valószínűsített körülmények nem álltak fenn, vagy

b) az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani.”

Az EBH három esetben nem hozhat érdemi döntést az ügyben. Először is, ha már az elején visszautasítja a kérelmet. A visszautasítás oka lehet, hogy az adott ügyben nem járhat el a hatóság, vagy, ha a kérelmet már más bíróság vagy hatóság elbírálta, vagy, ha a kérelem elkésett. Másodszor, ha az EBH megszüntetni az eljárást. A harmadik eset pedig az, amikor az ügy a felek közötti egyezséggel zárul és ezt a hatóság határozattal jóváhagyja.²⁵

Az EBH két esetben hozhat érdemi döntést. Egyrészt, megállapíthatja a jogsértést, amiért szankciót alkalmazhat. Másrészt, megállapíthatja azt, hogy nem történt jogsértés, és ebben az esetben elutasítja a kérelmet.²⁶ Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése esetén az EBH az Ebktv.-ben meghatározott jogkövetkezményekkel élhet. „17/A. § (1) Ha a hatóság megállapította az egyenlő bánásmód követelményének megsértését,

a) elrendelheti a jogsértő állapot megszüntetését,

b) megtilthatja a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását,

c) elrendelheti a jogerős határozatának - a jogsértő közérdekből nyilvános adatainak kivételével személyazonosításra alkalmatlan módon - közérdekből nyilvános közzétételét,

d) bírságot szabhat ki,

e) külön törvényben meghatározott jogkövetkezményt alkalmazhat.”

„(4) Az (1) bekezdésben meghatározott jogkövetkezmények együttesen is alkalmazhatóak.”

Az EBH döntésével szemben közigazgatási pert lehet indítani, ahol a Fővárosi Törvényszék jár el, ami a 2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról alapján folytatja le az eljárást.²⁷

A továbbiakban két, az EBH-hoz beérkezett kérelmet mutatok be, amelyekben az állampolgárságot, mint védett tulajdonságot jelölték meg a kérelmezők a hátrányos megkülönböztetés alapjaként. Az állampolgársággal, mint védett tulajdonsággal kapcsolatban fontos még kiemelni és bemutatni az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testületének 288/2/2010. (IV.9.) TT. sz. állásfoglalását is.

²⁴ Uo.

²⁵ Uo.

²⁶ Uo.

²⁷ Uo.

V. Az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testület egyéb helyzet meghatározásával kapcsolatban 288/2/2010. (IV.9.) TT. sz. állásfoglalása

Az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testülete (EBTT) 2010 áprilisában foglalt állást az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 8. § t) pontjában meghatározott egyéb védett tulajdonságok kategóriájával kapcsolatban.

Az egyéb helyzet rögzítése az Ebktv.-ben szükséges volt a társadalom folyamatos változása és fejlődése miatt, azonban pont emiatt a dinamikus változás miatt nem lehet pontosan meghatározni azt, hogy mit jelent az egyéb helyzet. Az EBTT először meghatározta azt, hogy az egyéb helyzetnek minősülő tulajdonságok körét szűken kell értelmezni, mivel a tág értelmezés ellentétben állna az Ebktv. céljaival. Az egyéb helyzetnek rendelkeznie kell a többi felsorolt védett tulajdonság attribútumaival, azaz *„az egyéb helyzet fogalma dinamikusan változik, definíciós magját azonban az képezi, hogy a helyzet megléte tárgyilagosan igazolható, homogén csoportképzésre, általánosításra alkalmas, és társadalmi előítéletből táplálkozik. A diszkriminációval szembeni jogvédelem lényegét az egyéb helyzet esetében is az adja, hogy a védett tulajdonsággal rendelkező panaszos elsődlegesen nem saját magatartása, hanem egy adott csoporthoz való tartozása miatt szenved hátrányt.”*

Az EBTT állásfoglalásában ezt követően megvizsgálta az egyéb helyzet kérdéskörét az akkor hatályos magyar alkotmányban, illetve a nemzetközi jogban. Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése a következőket mondta ki: *„A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”* Itt fontos megjegyezni az Alkotmánybíróság 1441/B1990. sz. határozatát, amely úgy fogalmaz, hogy *„a diszkriminációnak az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében írt tilalma nem jelenti minden megkülönböztetés tilalmát.”*

Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény 14. cikkében már találkozhatunk kifejezetten az egyéb helyzet meghatározással: *„A jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.”* Az egyéb helyzet ugyanígy megtalálható a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányában is: *„1. Az Egyezségokmányban részes, valamennyi állam kötelezi magát, hogy tiszteletben tartja és biztosítja a területén tartózkodó és joghatósága alá tartozó minden személy számára az Egyezségokmányban elismert jogokat, minden megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”* Ugyanígy tiltja az egyéb helyzet alapján történő hátrányos megkülönböztetést a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya is: *„2. Az Egyezségokmányban részes államok kötelezik magukat arra, hogy biztosítják az Egyezségokmányban rögzített jogoknak fajra, színre, nemre, nyelvre, vallásra, politikai vagy bármely más véleményre, nemzeti vagy társadalmi származásra, vagyoni helyzetre, születésre, vagy minden egyéb helyzetre tekintet nélkül való gyakorlását.”*

Abból következően, hogy a nemzetközi szerződések, illetve az Alkotmány 70/A. §-a követelték meg az egyéb helyzeten alapuló védelmet, így ezen helyzet értelmezésekor azon szervek álláspontját kell irányadónak tekinteni, amelyek elsődlegesen hivatottak az adott jogi norma alkalmazására és értelmezésére (EJEB, ENSZ Emberi Jogi Bizottság,

Alkotmánybíróság). Az EBTT kijelentette, hogy állásfoglalásában a szűkítő értelmezés egybeesik a releváns nemzetközi egyezmények, illetve az Alkotmány értelmezésével, tág értelmezés esetében felmerülhetne a nevesített tulajdonságok védelmének devalválódása. Így az egyéb helyzet alá olyan tulajdonság tartozhat, ami egyben az ember személyiségének lényegi vonása. Az EBH-nak kötelező eljárnia minden olyan esetben, ahol a diszkrimináció alapja a személyiség lényegi vonása, még akkor is, ha a védett tulajdonságot nem nevesíti az Ebktv. 8. §-a. Nincs helye mérlegelésnek abban az esetben, ha az adott tulajdonság alapján nemzetközi szerződés vagy az Alkotmány védelmet nyújt, továbbá, ha alapjául szolgál az előnyben részesítő állami intézkedésnek. Az EBTT meghatározta, hogy milyen szempontok alapján kell eldönteni azt, hogy az adott tulajdonság a személyiség lényegi vonás-e vagy sem: A jogsérelmet szenvedett mindennapi létét alapjaiban meghatározza-e? Saját választása alapján megváltoztathatja-e az egyén? Látható tulajdonság-e? Hosszabb ideje, az egyén döntésétől függetlenül, szükségszerűen fennáll-e? Fennállt-e a jogsérelem elszenvedésekor? Az EBTT kiemelte, hogy a megállapított feltételek nem konjunktívák, illetve, hogy az ügyek sajátosságai akár más szempontok figyelembevételét is szükségessé tehetik.

Ha a hátrány egyéni körülményhez kapcsolódik, akkor általában nem beszélhetünk egyéb helyzetről. Az egyéb helyzet esetében alapvetően két társadalmi csoport felé irányuló, de különböző bánásmód összehasonlítása mutatja meg a hátrányos megkülönböztetést. Egyéni körülmény esetében az egyenlő bánásmód követelményének az egyéb helyzeten alapuló sérelmétől eltérő jogsérelem valósul meg.

Az EBTT állásfoglalásában felvette annak a problémáját, hogy az Ebktv.-ben nevesített védett tulajdonságok sincsenek kielégítően definiálva, ami tovább nehezíti az egyéb helyzet értelmezését.

Az EBTT a jogalkalmazás során leggyakrabban felmerülő, az Ebktv.-ben nem nevesített tulajdonságokat értelmezte. Így értelmezték a többszörös diszkriminációt, az átsugárzó diszkriminációt, az állampolgárságot, az iskolai végzettséget, a külső fizikai megjelenést, a diszkriminációt elszenvedett személlyel való (rokon) kapcsolatot, a lakóhely, földrajzi távolságot, illetve a vezető és beosztott közötti megromlott viszonyt.

A kutatás szempontjából az állampolgársággal kapcsolatos állásfoglalást a legfontosabb kiemelni: *„Az állampolgárság számos nemzetközi és közvetlenül illetve közvetve hatályosuló közösségi jogi rendelkezés szerint védett tulajdonság, a védelem szintje azonban ágazatonként változó. Ennek okán az állampolgárság tekintetében e jogi normákat az EBH-nak jogalkalmazása során minden esetben elsődleges jogforrásként szükséges figyelembe vennie. E tulajdonság tekintetében egyebekben az általános bizonyítási szabályok alapján kell eljárni.”*²⁸

VI. EBH/178/2009²⁹

Német állampolgárságú személyek nyújtottak be kérelmet egy gyógyfürdő ellen, ami különböző belépőárakat alkalmazott a magyar, illetve a külföldi nyugdíjasok esetében. Az önkormányzat, mint a gyógyfürdőt működtető cég tulajdonosa korábban már ígéretet tett az Európai Parlament felé, hogy megszünteti a diszkriminációs rendelkezéseket, azonban ez ügyben nem tettek semmilyen lépést, így a kérelmezők az EBH-hoz fordultak.

Az EBH azt vizsgálta, hogy a bepanaszolt valóban megsértette-e az egyenlő bánásmód követelményét, érte-e hátrányos megkülönböztetés a kérelmezőket a védett tulajdonsággal

²⁸ Az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testület egyéb helyzet meghatározásával kapcsolatban 288/2/2010. (IV.9.) TT. sz. állásfoglalása <https://www.egyenlobanasmod.hu/hu/jogszabaly/tanacsado-testulet-28822010-iv9-tt-sz-allasfoglalasa-az-egyeb-helyzet-meghatarozasaval> (Letöltve: 2019.06.13.)

²⁹ EBH/175/2009. <https://www.egyenlobanasmod.hu/hu/jogeset/ebh1782009> (Letöltve: 2019.05.31.)

nem rendelkező személyekhez képest, illetve, hogy a bepanaszolt tett-e lépéseket a diszkriminációs helyzet megszüntetésére az eljárás megindításáról szóló értesítés átvételét megelőzően.

A bepanaszolt cég csatolt levélben kérte a Külügyminisztérium segítségét az EU-s tagállamok nyugdíjas igazolványmintáinak beszerzéséhez, arra hivatkozva, hogy a gyógyfürdő pénztárosai azért nem tudnak kedvezményre jogosító jegyeket kiállítani, mert nem ismerik a tagállami nyugdíjas-igazolványokat. Az eljárás alá vont cég nem kapott választ a Külügyminisztériumtól, azonban ezt az EBH nem fogadta el védekezésnek, ahogyan azt sem, hogy más gyógyfürdők megszüntették a nyugdíjas kedvezményt.

„A hatóság álláspontja szerint, azzal, hogy az eljárás alá vont a kedvezményes fürdőbelépőt nyugdíjas igazolvány felmutatásához kötötte, a kedvezményes ár igénybevételének olyan feltételt szabott, amelynek ellenőrzését kivitelezni nem tudta - mivel 11 uniós tagállamban nem létezik nyugdíjas igazolvány -, és ez az EGT állampolgárokkal szembeni hátrányos megkülönböztetéshez vezetett.”³⁰

„A hatóság vizsgálata alapján megállapította, hogy az eljárás alá vont magatartásával megsértette az egyenlő bánásmód követelményét, közvetlen hátrányos megkülönböztetés érte a kérelmező német állampolgárokat a magyar állampolgárokhoz képest azzal, hogy az eljárás alá vont – a hatósági eljárás megindítását megelőzően – sem tett érdemi intézkedést a jogsértés megszüntetése érdekében. Az eljárás alá vont magatartásával a sérelmet szenvedett személyeket hátrány érte, amely jelenleg is fennáll.”³¹

Az EBH elrendelte a belépőárak közti különbségtétel megszüntetését, azaz a jogsértő magatartás megszüntetését a határozat kézhezvételétől számított 90 napon belül. Az EBH továbbá megtiltotta a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását, illetve elrendelte a jogsértést megállapító jogerős és végrehajtható határozatának nyilvános közzétételét. Az EBH a bepanaszolt véget 1.500.000 Ft összegű bírság megfizetésére kötelezte. Ezt követően az eljárás alá vont cég az EBH döntésének bírósági felülvizsgálatát kezdeményezte, ami azonban a Fővárosi Bíróság elutasított és fenntartotta hatályában az EBH határozatát.

Az ügy jelentősége abban rejlik, hogy az EBH első ízben, még az EBTT állásfoglalása előtt, állapította meg azt, hogy az állampolgárság lehet hátrányos megkülönböztetésre okot adó védett tulajdonság.

VII. EBH/455/2018³²

A kameruni állampolgárságú természetes személy (Ebktv. 1.§) kérelmet nyújtott be az EBH-hoz (Ebktv. 14.§ (1) a)) egy egészségügyi szolgáltatásokat nyújtó gazdasági társaság (Ebktv. 4.§ k)) ellen, mert az borszíne (Ebktv. 8.§ c)), anyanyelve (Ebktv. 8.§ f)), illetve állampolgársága (Ebktv. 8.§ t)) miatt hátrányos megkülönböztetésben részesítette. Az Ebktv.-ben meghatározottak alapján az EBH elindíthatta az eljárást.

A kérelmező, amikor felkereste a bepanaszolt gazdasági társaság által működtetett orvosi ügyeletet, tájékoztatta az ügyeleti orvost arról, hogy nem a magyar az anyanyelve, nem beszél jól a nyelvet, illetve magyarul elmondta a panaszát, ami után megkérdezte, hogy az orvos beszél-e angolul. Ezt követően az orvos közölte a kérelmezővel, hogy Magyarország hivatalos nyelve a magyar, így, ha azt szeretné, hogy megvizsgálja, akkor hozzon magával tolmácsot, mindezt nyomtatékosítandó többször, kiabálva elismételte a „*translator*” szót. Amikor a kérelmező elmondta, hogy magyar felesége van, aki azonban otthon tartózkodik másfél éves gyermekükkel, az orvos közölte, hogy addig nem hajlandó ellátni a kérelmezőt,

³⁰ Uo.

³¹ Uo.

³² EBH/455/2018. <https://www.egyenlobanasmod.hu/hu/jogeset/ebh4552018> (Letöltve: 2019.05.31.)

amíg a felesége is meg nem érkezik az ügyeletre. A beszélgetés angolul folyt. Ezt követően a kérelmező kérte az orvost, hogy mondja meg a nevét, amit az megtagadott. A kérelmező elhagyta a rendelőt.

Az EBH értesítette a bepanaszolt gazdasági társaságot az eljárás megindításáról, illetve nyilatkozattételre szólította fel. A szolgáltató átvette a felhívást, azonban nem tett nyilatkozatot a kiszabott határidőn belül, így a hatóság 50.000 Ft eljárási bírsággal sújtotta és ismételten nyilatkozattételre szólította fel. A bepanaszolt gazdasági társaság a bírság összegét megfizette, de továbbra sem tett nyilatkozatot, ami miatt az EBH 200.000 Ft eljárási bírságot szabott ki, ismételt nyilatkozattételi felhívás mellett. A bepanaszolt szolgáltató a hatóság felszólítását átvette, azonban a határozat meghozataláig nem tett nyilatkozatot.

A kérelmező azt valószínűsítette, hogy elsősorban állampolgársága miatt részesült hátrányos megkülönböztetésben. Azonban ez nem szerepel az Ebktv. felsorolt védett tulajdonságai között. Az EBH következetes gyakorlata³³, illetve az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testület egyéb helyzet meghatározásával kapcsolatban 288/2/2010. (IV.9.) TT. sz. állásfoglalása alapján elfogadta a kameruni állampolgárságot az Ebktv. 8.§ t) pontja alá tartozó védett tulajdonságként. A kérelmező továbbá nyilatkozott arról is, hogy az anyanyelve nem a magyar, illetve hivatkozott borszínére is a hátrányos megkülönböztetés alapjaként. Ezek alapján az EBH meg tudta határozni, hogy rendelkezett az Ebktv. 8. § c), f) illetve 4) pontjaiban meghatározott védett tulajdonságokkal a jogsérelem bekövetkeztekor.

Fontos hangsúlyozni azt, amit az EBH az eljárást lezáró határozatában is kiemelt, hogy az Ebktv. 19. §-a speciális bizonyítási szabályokat ír elő az eljárás során, azaz, ha a kérelmező valószínűsíti a hátrányos megkülönböztetést védett tulajdonsága alapján, akkor azt a bepanaszolt félnek kell bebizonyítania, hogy biztosította az egyenlő bánásmód követelményét. Így, abban az esetben, ha a bepanaszolt az eljárás során nem nyilatkozik, akkor az EBH-nak a tényállás megállapításakor alapvetően a kérelmező által előadottakat kell elfogadnia. Ebből következően, mivel a bepanaszolt a többszöri felszólítás ellenére sem nyilatkozott az eljárás során, illetve nyilvánvalóan tisztában volt a bizonyítási kötelezettségével, az EBH a kérelmező által előadottak alapján állapította meg a tényállást.

A kérelemben foglaltak alapján a hatóság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező anyanyelve, illetve borszínje lehetett az oka annak, hogy az orvos nem látta el. Ugyanis a kérelmező elmondása alapján az orvos a kérelmező anyanyelvével kapcsolatba hozható kijelentéseket tett. *Azaz, a hátrány és a védett tulajdonság közötti reláció az anyanyelv esetében egyértelműen megállapítható volt.* Ezen kívül az EBH a borszín is a hátrányos megkülönböztetés okaként jelölte meg az életszerűség, valamint az eljárásban érvényesülő speciális bizonyítási szabályok okán. Az EBH azonban elutasította a kérelmező azon valószínűsítését, hogy az állampolgársága is hozzájárult a hátrányos megkülönböztetés tilalmának megsértéséhez, mivel a kérelem alapján nem lehetett megállapítani azt, hogy az ügyeletes orvos tisztában volt-e a kérelmező kameruni állampolgárságával.

„A fentiek alapján tehát a bepanaszolt egészségügyi szolgáltató az eljárás során nem bizonyította, hogy a kérelmezővel szemben az egyenlő bánásmód követelményét nem sértette meg. A rendelkezésre álló adatok alapján ugyanakkor megállapítható volt, hogy a szóban forgó időpontban a kérelmezőt a bepanaszolt szolgáltató által működtetett ügyeleten az angol anyanyelve, valamint a borszínje miatt nem látták el. Az egészségügyi szolgáltató ezzel a kérelmezővel szemben a borszínje és az anyanyelve miatt közvetlen hátrányos megkülönböztetést alkalmazott. A hatóság ezért megtiltotta a jogsértő magatartás jövőbeni tanúsítását, valamint 500.000 Ft bírságot szabott ki a szolgáltatóval szemben.”³⁴

Az EBH a szankciók megállapításakor figyelemmel volt egyrészt a kérelmezőt ért hátrány súlyosságára. *„Így a hatóság a generális és a speciális prevenció okán feltétlenül*

³³ Lásd: EBH/178/2009, EBH/713/2010, EBH/715/2010, EBH/1054/2010, EBH/317/2012.

³⁴ EBH/455/2018. <https://www.egyenlobanasmod.hu/hu/jogeset/ebh4552018> (Letöltve: 2019.05.31.)

szükségesnek tartotta a bepanaszolt szolgáltató eltiltását a jövőbeni jogsértésektől (Ebktv. 17/A. § b) pont).” Másrészt, az EBH azt is figyelembe vette, hogy a bepanaszolt egészségügyi szolgáltató nem tett nyilatkozatot egyszer sem az eljárás alatt. „Ezért a hatóság feltétlenül indokoltnak tartotta a bepanaszolt szolgáltatóval szemben bírság kiszabását és a bírság összegének 500.000,- Ft-ban történő meghatározását (Ebktv. 17/A. § d) pont).”

Az ügy jelentősége abban rejlik, hogy az EBH, korábbi joggyakorlatára, illetve a vonatkozó EBTT álláspontra hivatkozva, megállapította, hogy az állampolgárság lehet hátrányos megkülönböztetésre okot adó védett tulajdonság, azonban a vizsgált ügyben nem ez volt az egyenlő bánásmód követelményének a megsértésének az alapja.

VIII. Záró gondolatok

Összefoglalásként elmondható, hogy a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem terén Magyarország folyamatosan fejlődik. A 2003-as törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról fontos mérföldköve nem csupán az egyenlő bánásmód követelményének megerősítésének, hanem az esélyegyenlőség megvalósításának is, ami elvezethet a teljes és tényleges egyenjogúsáig.

Az állampolgárság, mint védett tulajdonsággal kapcsolatban fontos megjegyezni azt, hogy nem csak a magyar antidiszkriminációs törvény nem tartalmazza kimondottan, de egy nemzetközi dokumentum sem. Így különös fontossággal bír az, hogy az Egyenlő Bánásmód Hatóság joggyakorlatában azt az álláspontot alakította ki, hogy az állampolgárság is egy olyan, személyiséghez tapadó védett tulajdonság, ami alapján tilos a hátrányos megkülönböztetés.